

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

13 mei 2003

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ECONOMIE, LANDBOUW, WERKGELEGENHEID EN TOERISME

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over de kansen voor landbouw en hernieuwbare energie

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over tegemoetkomingen voor bedrijven getroffen door vogelpest

Vraag om uitleg van de heer Karlos Callens tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over de bedreiging van de aviaire influenza voor enkele bedreigde pluimveerassen

Bijlage

Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme

Dinsdag 13 mei 2003

VOORZITTER : De heer André-Emiel Bogaert

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 14.05 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over de kansen voor landbouw en hernieuwbare energie

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer De Meyer tot mevrouw Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over de kansen voor landbouw en hernieuwbare energie.

Vooraleer de vraag aan te vatten, wens ik namens de commissie mijn deelneming te betuigen aan de CD&V-fractie bij het plotselinge overlijden van de heer Van Malderen.

De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, in opdracht van de minister van Leefmilieu en Landbouw voerde het Stedula, het Steunpunt Duurzame Landbouw, het voorbije jaar een studie uit naar de mogelijkheden en beperkingen van energiegewassen in Vlaanderen. Deze thematiek kwam ook aan bod op het symposium 'Land- en tuinbouw, meer dan voeding?' dat op 25 april jongstleden werd georganiseerd door het VILT en de Cera Foundation.

De Europese Unie stelt zich tot doel om het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen tegen 2010 te verdubbelen van 6 tot 12 percent. Met haar biomassa is de land- en tuinbouw een belangrijke leverancier van groene grondstoffen.

De kansen voor biomassa in Vlaanderen lijken relatief beperkt. Op Europese en wereldschaal klinkt het echter helemaal anders. Brazilië en de Verenigde Staten gebruiken ethanol uit biomassa als in-

menging in benzine. Beide landbouwgrootheden gebruiken deze ontwikkelingen om hun landbouwmakten te stabiliseren. De productie van biomassa moet worden gezien als een opdracht en volwaardig onderdeel van een Europees multifunctioneel landbouwmodel, zeker met het oog op de uitbreiding van de Europese Unie en de toename van het landbouwareaal.

De verwerking van biomassa gebeurt bovendien lokaal en is een bron van tewerkstelling op het platteland. Met de productie van bijvoorbeeld bio-brandstoffen wordt tegemoetgekomen aan meerdere problemen. We denken daarbij aan de beheersing van de landbouwproductie, de tewerkstelling op het platteland, de lagere afhankelijkheid van energie-invoer, de vermindering van de broeikasgassen, de oplossing voor de problematiek van de plantaardige eiwitten en de verwerking van steeds meer bijproducten uit de voedselketen die een verbod opgelegd krijgen voor gebruik als menselijke of dierlijke voeding. We zijn er ons wel ten volle van bewust dat de betreffende mogelijkheden op Europees en wereldvlak veel groter zijn dan die op het vlak van het kleine Vlaanderen.

Mevrouw de minister, deelt u de stelling dat de biomassa van de land- en tuinbouw een belangrijke leverancier van groene grondstoffen is, en er zo toe kan bijdragen om het energieaandeel uit hernieuwbare bronnen tegen 2010 in Europa te verdubbelen van 6 naar 12 percent? Onderschrijft u de mening dat inzake hernieuwbare energie en grondstoffen verder onderzoek gestimuleerd moet worden? Op welke wijze kan en zal dit gebeuren? Om de teelt van biomassa aan te moedigen, moet Europa een accijnsvrijstelling doorvoeren. Kunt u deze stelling onderschrijven? Kunnen er nog andere financiële stimuli worden uitgewerkt? Welke initiatieven neemt u om de valorisatie van biomassa te gebruiken als oplossing bij het benutten van landbouwoverschotten en het opwaarderen van restproducten?

De Meyer

De productie van biomassa moet worden gezien als een opdracht en een volwaardig onderdeel van een Europees multifunctioneel landbouwmodel. De productie van biobrandstoffen draagt bij tot de beheersing van de landbouwproductie en de stabilisering van de wereldmarkt. Welke standpunten verdedigt u dienaangaande bij de Europese instanties? En op welke wijze? Gebruikt Vlaanderen maximaal de Europese steunmaatregelen aan teelten voor alternatieve energie?

De voorzitter: Minister Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua: Mijnheer de voorzitter, ook ik wens me eerst en vooral aan te sluiten bij uw blijken van deelneming aan de CD&V-fractie naar aanleiding van het overlijden van de heer Van Malderen.

Collega's, de huidige Vlaamse regering heeft als doel om tegen einde 2004 een productie te halen van 3 procent hernieuwbare energie ten opzichte van de totale energieproductie. Om deze beleidsdoelstelling te realiseren, heeft men met het decreet houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt van 17 juli 2000 de groenestroomcertificaten geïntroduceerd. Met dit systeem beoogt men de energiemarkt in die zin te corrigeren dat hernieuwbare energie een aantrekkelijk en concurrentieel alternatief wordt voor de klassieke energie. Het decreet houdende organisatie van de gasmarkt van 6 juli 2001 voorziet in een gelijksoortig instrument, namelijk groenewarmtecertificaten.

Deze doelstelling van 3 procent zal onder meer door middel van biomassa gerealiseerd moeten worden. Biomassa kan worden omschreven als zijnde 'alle organische materialen en hernieuwbare grondstoffen van plantaardige of dierlijke oorsprong die bestemd zijn voor industriële toepassingen of voor energieopwekking'.

Momenteel zijn er in Vlaanderen reeds tal van plaatsen waar uit biomassa energie wordt gewonnen. Zo wordt te Brecht door de intercommunale IGEAN een installatie voor droge anaërobe compostering gebruikt. In zeven waterzuiveringsinstallaties van Aquafin wordt uit het slib elektriciteit geproduceerd en in de Electrabel-centrale te Ruien wordt houtafval vergast. De energieproductie uit biomassa vormt momenteel reeds 36 procent van de totale hernieuwbare energieproductie in Vlaanderen.

Ook de Vlaamse landbouw kan via biomassa bijdragen aan de productie van groene energie. Als mogelijkheid voor de energieproductie denk ik in de eerste plaats aan mest. Energetische valorisatie van mest via co-vergisting of verbranding, na scheiding, kan energie, opgewekt met conventionele centrales, vervangen. Daar beide mestverwerkings technieken in aanmerking komen voor groenestroomcertificaten en mestverwerking een belangrijke pijler vormt voor het wegwerken van de mestoverschotten, is het belangrijk deze optie voor groene energie naar voren te schuiven. We hebben al dikwijls besprekingen gevoerd over het mestbeleid en voldoende toelichtingen hierover gegeven.

In het kader van de productie van energieteelten loopt er momenteel bij het Instituut voor Bos- en Wildbeheer een studie over 'Kansen, mogelijkheden en toekomst voor de populierenteelt in Vlaanderen en korteomloophout voor energieproductie'. Het is de bedoeling de juridische, economische, sociale, ecologische en technische aspecten van korteomloopbosbouw in Vlaanderen te onderzoeken.

Ook werd een ALT-demonstratieproject opgestart om de landbouwers kennis te laten maken met de mogelijkheden op het vlak van energieteelten. Dit voorjaar zullen er 4 hectaren met houtachtige biomassa-aanplantingen gebeuren en zal er een eerste informatieronde en een eerste bezoek aan de demonstratiebedrijven door landbouwers georganiseerd worden. Dit project wordt uitgevoerd door de Vereniging voor Bos.

Uit de studie 'Energiegewassen in de Vlaamse Landbouwsector' van het Steunpunt Duurzame Landbouw blijkt dat de teelt van energiegewassen in Vlaanderen geen grote bijdrage kan leveren aan de energievoorziening. Wil men een derde van de tegen 2010 vereiste 6 procent groene stroom uit energiegewassen halen, dan heeft men meer dan 100.000 hectare landbouwgrond nodig. Om 2 procent van het brandstofverbruik te dekken met brandstoffen uit energiegewassen, wat het Europese streefcijfer tegen 2005 is, heeft men 90.000 hectare winterkoolzaad nodig, wat meer is dan het huidige suikerbietenareaal.

Op het huidige Vlaamse landbouwareaal wordt er noch winterkoolzaad noch hout – de twee meest beloftevolle gewassen – geteeld. Het streefcijfer van 2 procent van de Europese Commissie – elke lidstaat kan autonoom nationale indicatieve doelstellingen vastleggen – voor bijmenging van groene brandstoffen in conventionele brandstoffen is dan ook zeer moeilijk haalbaar met enkel op Vlaamse landbouwgrond geteelde biomassa. In het kader

Dua

van de zelfvoorziening in eiwitten is winterkoolzaad nochtans een belangrijk toekomstgewas. Koolzaad levert olie als energiebron en schroot als eiwitbron. Dit betekent dat winterkoolzaad een plaats zou krijgen in het Vlaamse teeltareaal. We zouden kunnen spreken over een geïntegreerde teelt die weinig pesticiden vergt en veel humus in de grond brengt. Het kan op het bedrijf worden geperst, levert olie voor voeding en als brandstof en eiwitrijk schroot voor rundvee.

In Zweden en Duitsland rijden vandaag dieselauto's met een omgebouwde motor op koolzaadolie. In Duitsland leveren verschillende tankstations koolzaadolie, wat minder schadelijke stoffeeltjes blijkt uit te stoten dan diesel. Om echter economisch de concurrentie te kunnen aangaan met diesel, zou deze accijnsvrij moeten kunnen worden gebruikt.

Het is belangrijk om biobrandstoffen een kans te geven, is het niet in Vlaanderen, dan toch in Europa. In Vlaanderen is het de moeite waard om teelt, verwerking en productie op het landbouwbedrijf uit te proberen. Bij een eerdere oproep naar demonstratieprojecten kregen wij echter geen valabele voorstellen. Bij een volgende oproep zal energie uit biomassa opnieuw in de lijst van in te dienen projecten worden opgenomen. Laat ons hopen dat er dan wat meer respons op zal komen.

Ik heb nog niet zo lang geleden een uitgebreid contact gehad met het bedrijf Amylum, u zeer bekend. Daar is men van plan om de poot van de biobrandstof sterk uit te bouwen, zowel op basis van tarwe als op basis van maïs, en eventueel ook van andere gewassen. Op een hoger niveau, binnen de internationale groepen – Amylum behoort tot een zeer grote multinational – zit men te kijken naar de mogelijke valorisaties. Toch denk ik dat de industrie wat zal vooruitlopen op wat er gebeurt op het terrein, waar men dan zal volgen. In een Vlaamse context is het echter niet evident om 100.000 hectare te vinden alleen voor biomassa en groene energie. We moeten proberen een bescheiden bijdrage te leveren, rekening houdend met die Vlaamse context.

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is een bevestiging dat we nog in een zeer experimentele fase zitten wat betreft de energie uit biomassa. U bevestigt

ook dat het belangrijker is voor de Europese landbouw dan voor onze Vlaamse landbouw.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over tegemoetkomingen voor bedrijven getroffen door vogelpest

Vraag om uitleg van de heer Karlos Callens tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over de bedreiging van de aviaire influenza voor enkele bedreigde pluimveerassen

De voorzitter : Aan de orde zijn de samengevoegde vragen om uitleg van de heer De Meyer tot mevrouw Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over tegemoetkomingen voor bedrijven getroffen door vogelpest en van de heer Callens tot minister Dua, over de bedreiging van de aviaire influenza voor enkele bedreigde pluimveerassen.

De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, vanaf 2 mei, het ogenblik dat ik mijn vraag indiende, werden door het Federaal Voedselagentschap in de provincies Limburg en Antwerpen acht bedrijven wegens ziekte geruimd. Samen werden 118 bedrijven getroffen : ze lijden zware economische schade en hun toekomst komt in het gedrang. Ongeveer 2,7 miljoen stuks pluimvee werden geslacht. Dat is ongeveer 10 percent van de totale populatie. Het is mogelijk dat de cijfers ondertussen nog zijn opgelopen. Het Federaal Voedselagentschap is verantwoordelijk voor de opruiming van de bedrijven, maar hun toekomst na de opruiming ligt volledig in handen van de Vlaamse minister van Landbouw.

De klassieke vogelpest of aviaire influenza begon zijn opmars op het Europese vasteland, in Nederland, op het einde van februari. Bij onze noorderburen kende deze ernstige ziekte, die zelfs door de wind kan worden verspreid, op zeer korte tijd een sterke uitbreiding. Inmiddels werden in Nederland ongeveer 21 miljoen dieren geruimd. Alhoewel Vlaanderen enkele weken lang gespaard bleef, werd ook hier op 15 april een eerste ziektehaard vastgesteld. Ondertussen verspreidde de ziekte zich bij ons over de provincies Limburg en Antwerpen.

De Meyer

De uitbraak van vogelpest vertoont veel parallellen met de uitbraak van mond- en klauwzeer twee jaar geleden. Ook toen bereikte de ziekte het Europese vasteland via Nederland, maar Vlaanderen bleef gespaard van de besmettelijke ziekte. Sommigen – anderen zeggen velen – hebben de indruk dat bij het uitbreken van mond- en klauwzeer de overheid strenger was in haar preventief optreden tegen de ziekte. Er wordt onder meer verwezen naar de wijze waarop de Nederlandse grens toen werd afgesloten voor elk transport dat de ziekte zou kunnen overdragen.

De operationele kosten van het ruimen en vernietigen van pluimvee en van de ophaling en verwerking van de krennen worden gedragen door de federale autoriteiten en worden inmiddels geschat op ruim 5 miljoen euro. De kosten zouden zelfs kunnen oplopen tot 10 miljoen euro. De totale kostprijs voor de sector werd een week geleden al geraamd op ongeveer 20 miljoen euro, waarvan 10 miljoen euro marktschade is. Sinds het opstellen en indienen van deze vraag is alweer wat tijd verstreken en het is dus goed mogelijk dat deze bedragen reeds zijn gestegen. De vergoeding voor de dieren die op bevel van het Federaal Voedselagentschap werden en worden opgeruimd, wordt betaald door het Sanitair Fonds. Dit fonds zal samen met de federale regering bijdragen tot de uitbetaling van de bedrijfsschade aan getroffen pluimveehouders. Ook Europa komt voor 50 percent van de kosten tussen.

De kosten voor de heropstart van de bedrijven, maar ook de kosten voor de leegstand de komende weken, moeten volledig worden gedragen door de individuele producenten. Hiervoor is noch door het Sanitair Fonds, noch door de federale overheid, noch door Europa in een bijdrage voorzien. Het is de taak van de Vlaamse minister van Landbouw om aan deze producenten een oplossing te bieden. De minister kondigde op 29 april aan om binnen een week concrete voorstellen voor tegemoetkoming aan de getroffen bedrijven te doen.

Mevrouw de minister, graag kreeg ik een antwoord op de volgende vragen. Welke tegemoetkomingen in de vorm van overbruggingskredieten, eenmalige heropstartpremies of een combinatie van beide zijn mogelijk? Voor welke vorm van tegemoetkoming zult u opteren? Werd over deze tegemoetkomingen reeds overleg gepleegd met Europa?

Welk systeem past de Nederlandse overheid toe om tegemoet te komen aan de kosten van de op-

ruiming? Op basis van welk systeem ondersteunt de Nederlandse overheid de getroffen bedrijven bij hun heropstart?

Diverse geruimde bedrijven hebben een beroep gedaan op VLIF-steun, hetzij voor overname van een bedrijf, hetzij voor milieu-investeringen. Zullen die bedrijven uitstel krijgen van de aflossing van betaling, met behoud van waarborg? Komen gemengde bedrijven die VLIF-steun genieten, maar niet noodzakelijk voor de pluimveetak van hun bedrijf, ook in aanmerking voor die aflossing van betaling?

Krijgen de getroffen bedrijven garanties voor het volledige behoud van hun milieuvergunning zodat de tijdelijke leegstand van hun bedrijven niet kan worden misbruikt voor een verdoken afbouw van de productierechten, zeker voor wat de nutriëntenhalt betreft?

Misschien zijn er enkele bedrijven die na deze zware tegenslag beslissen om hun productie definitief stop te zetten. Zeker oudere bedrijfsleiders zonder opvolgers kunnen hiervoor opteren. Kunnen die bedrijven gebruik maken van de uitstapmogelijkheden zonder dat zij daarvoor eerst hun bedrijf voor drie maanden opnieuw moeten opstarten?

Is het transport van het opgeruimd pluimvee een federale of een Vlaamse bevoegdheid? Welke minister is hiervoor verantwoordelijk? Het vogelpestvirus kan worden verspreid door de wind. Welke bijzondere maatregelen worden genomen bij het laden van de dieren, welke bij het transport van de dieren, welke bij het afladen van de dieren en welke bij het verbranden van de dieren, om de verspreiding van het virus door de wind tegen te gaan?

Kan mest de ziekte overbrengen? Mag de mest van de geruimde bedrijven gespreid worden? De getroffen bedrijven maken zich hierover veel zorgen. Hoe zit het met de mest van geruimde en andere bedrijven, zuivere pluimveebedrijven en gemengde bedrijven, in bufferzones, toezichtgebied en beschermingsgebied? Geldt de verwerkingsplicht? Worden de bedrijven geconfronteerd met de superheffingen als ze niet voldoen aan de mestverwerkingsplicht? Wat gebeurt er als ten gevolge van het langer houden van de kippen, de nutriëntenhalt wordt overschreden?

Mevrouw de minister, we vragen u om er bij uw federale collega's sterk op aan te dringen om werk te maken van een heel spoedige en correcte uitbe-

De Meyer

taling aan de getroffen Vlaamse landbouwers. Wij vragen u om complementair met uw federale collega's samen te werken aan een spoedig herstel van de pluimveesector. De gehanteerde wijze van opruiming en van preventieve ruiming kan alleen maar worden gerechtvaardigd op voorwaarde dat de pluimveehouders in kwestie alle geleden schade integraal vergoed krijgen, zowel de rechtstreekse als onrechtstreekse schade, inclusief alle vormen van inkomensverlies.

De voorzitter : De heer Callens heeft het woord.

De heer Karlos Callens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, sinds 16 april jongstleden zijn verschillende industriële pluimveebedrijven ten gevolge van het uitbreken van aviaire influenza in België geruimd. Ook bij enkele hobbykwekers is pluimvee – meestal gewone leg- of vleeshybriden – geruimd. Behalve de economische waarde van dit pluimvee dienen echter ook andere parameters in rekening te worden gebracht.

Er zijn namelijk ook hobbykwekers die zeldzame en waardevolle pluimveerassen kweken en aldus in stand houden. Alle Belgische en vele buitenlandse rassen vallen volgens de normen van de Food and Agriculture Organisation van de Verenigde Naties onder de noemer 'bedreigd', en van een aantal is de toestand zelfs heel kritiek. De realiteit wijst uit dat diverse historische Belgische rassen slechts voortbestaan dankzij de inspanningen van minder dan vijf kwekers. Ruiming van deze dieren kan die rassen definitief van de aardbodem vegen. Dit betekent niets minder dan een kleine catastrofe.

Het toelaten tot vaccineren van particulier pluimvee tegen aviaire influenza kan bijdragen tot het behoud van de genetische pluimveebiodiversiteit. De genetische waarde van die dieren kan soms heel belangrijk zijn voor het verbeteren van andere rassen, waaronder bijvoorbeeld de Brakel, het Zottegems hoen, de Izegemse koekoek en de Ronquières-kalkoen. Dit zijn bij ons de meest bekende voorbeelden.

Voor verschillende diersoorten kunnen nu eicellen, sperma en embryo's worden ingevroren. Voor pluimvee staat dat echter nog niet op punt. Dat betekent dus dat we die genetische waarde enkel kunnen behouden via levende dieren. De voorbije 100 jaar zijn trouwens reeds 97 gedomesticeerde rassen uitgestorven. En bijna 30 percent van de overlevende rassen verkeert momenteel in gevaar.

Naast de genetische waarde is er ook nog de cultuurhistorische waarde die van groot belang kan zijn omdat die gelinkt kan worden aan de archeologische vondsten waarvan men zelfs gebruik maakt om de landbouwtechnieken uit vroegere tijden te kunnen onderzoeken.

Mevrouw de minister, kunt u vanuit de bevoegdheid die de gewesten hebben op het vlak van het natuurbehoud, en daarin begrepen de bescherming van bedreigde diersoorten, stappen ondernemen om het inenten in bepaalde gevallen van met uitsterven bedreigde pluimveesoorten toe te staan ? Bent u bereid die problematiek aan te kaarten op een interministeriële conferentie teneinde op Europees niveau tot een eenduidige regelgeving te komen ?

De voorzitter : Mevrouw Gardeyn heeft het woord.

Mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever : Mijnheer de voorzitter, ik wens me eerst volmondig aan te sluiten bij de vragen van de heer De Meyer, die de economische toestand van onze pluimveebedrijven duidelijk heeft verwoord.

Naar aanleiding van de vraag van de heer Callens, die het vooral over de neerhofdieren heeft gehad, wens ik ook te verwijzen naar de park- en siervogels. Immers, bij de betreffende hobbykwekers die in internationale verenigingen zoals Aviornis actief zijn, rijzen nogal wat vragen rond het verschil tussen enerzijds pluimvee en anderzijds loop- en andere vogels. Op de website van het FAVV is dat verschil niet heel duidelijk.

Mevrouw de minister, worden ook de beschermde soorten die onder de Cites-wetgeving vallen, geruimd ? Ik verwijs in dit verband naar de lijst die Aviornis Nederland bij haar regering heeft ingediend. De betreffende diersoorten werden daarop gevrijwaard. Zou dit voor Vlaanderen ook mogelijk zijn ?

Moeten de zeldzame vogels die geregistreerd moeten worden en die onder artikel 7bis van de betreffende Vlaamse wetgeving vallen, aan het Vlaams Gewest worden gemeld ? Bestaat de kans dat ook zij, in geval van vogelpest, opgeruimd worden ?

De voorzitter : Mevrouw de minister, collega's, ik stel vast dat men steeds verder gaat op het vlak van preventie en verwijs in dit verband naar de ruiming die de voorbije dagen in de provincie Oost-Vlaanderen werden uitgevoerd. Die ruiming werden bevolen omdat in die bedrijven een vracht-

Voorzitter

wagen was opgereden die eerder in een besmet Duits bedrijf had geleverd.

Van 15 april tot gisteren werd de Belgische televisiekijker haast dagelijks geconfronteerd met ruïmingen en karkassen. Bij de aanvang van de problematiek had men daar ten volle begrip voor, maar nu krijgt men als het ware een indruk van muggenzifterij om toch nog maar een bedrijf te vinden dat geruimd kan worden omdat er misschien wel eens iets zou kunnen gebeuren. Zelfs de wind zou de grote boosdoener kunnen zijn.

Hoe ver kan of moet het beleid eigenlijk gaan in die preventie ? Zijn daar grenzen aan of baseert men zich louter op technische voorstellen ?

Minister Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik zal eerst antwoorden op de vraag van de heer De Meyer met betrekking tot de economische context. De aviaire influenza en de verschillende maatregelen die in dat kader werden en worden getroffen, hebben voor vele pluimveehouders uiteraard ernstige financiële gevolgen. Er kan daarbij een onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende soorten kosten.

De operationele kosten – de kosten van het opruimen zelf, de ontsmettingskosten, enzovoort – worden gedragen door het FAVV met een cofinanciering vanuit Europa. De vernietigde dieren worden vergoed vanuit het Sanitair Fonds a rato van 90 percent van hun waarde. Die kosten kunnen voor 50 percent bij Europa gerecupereerd worden.

Daarnaast zijn er nog de kosten die te maken hebben met het feit dat de sector nagenoeg volledig stilligt, zowel binnen de afgebakende gebieden wegens de opruiming als buiten de afgebakende gebieden wegens de verplichte standstill. Een en ander leidt tot een aanzienlijke economische schade, onder meer wegens een abnormale leegstand, naast de gebruikelijke sanitaire leegstand. Gezien het verbod op transport van broedeieren werden gedurende ruim twee weken geen broedeieren meer ingelegd in de broerijen en door het verbod op het vervoer van eendagskuikens wordt de opzet van eendagskuikens – zowel voor slachtkippen als voor legkippen – grondig verstoord.

Ik heb laten onderzoeken welke de mogelijkheden en procedures zijn om vanuit het Vlaams Gewest

een tegemoetkoming te doen. De eerste ramingen van de geleden schade door abnormale leegstand zijn eveneens gemaakt. Het spreekt voor zich dat dit slechts indicatieve cijfers zijn, aangezien het nu onmogelijk exact te voorspellen is wanneer de toestand weer genormaliseerd zal zijn. Er wordt uitgegaan van een abnormale leegstand van 30 dagen. Dit is uiteraard afhankelijk van de verdere evolutie van de situatie en de versoepelingen die binnen en buiten de risicogebieden reeds toegestaan zijn en zullen toegestaan worden. Een vergoeding voor de inkomstenderving kan het opgelopen verlies door die leegstand gedeeltelijk compenseren. Dat kan echter slechts mits toelating van de Europese Commissie. De berekening van de inkomstenderving zal gebaseerd worden op de werkwijze naar aanleiding van de dioxinecrisis.

Wat zijn nu onze mogelijkheden ? De VLIF-regelgeving voorziet in steunmaatregelen bij het uitbreken van een besmettelijke veeziekte, namelijk een rentesubsidie van 3 percent gedurende 3 jaar op een overbruggingskrediet met een gewestwaarborg van 80 percent en een kapitaalpremie ter compensatie van de schade waarvan de grootte per geval moet worden bepaald. Ik noem dat een heropstartpremie.

De huidige regelgeving houdt echter beperkingen in ten aanzien van de compensatie van de schade. Ze bevat vooreerst een limitatieve opsomming van een aantal besmettelijke veeziekten waarin vogelpest niet is opgenomen omdat men ervan uit ging dat vogelpest volledig was verdwenen. Er staat bovendien in dat er alleen na volledige opruiming van de veestapel steun mogelijk is. Als we willen tussenkomen, moeten we dit ministerieel besluit aanpassen. De voorbereidingen hiertoe zijn ondertussen al genomen. Na de noodzakelijke aanpassing van het ministerieel besluit met betrekking tot een wijziging van voornoemde beperkingen en mits akkoord van de EU, kunnen maatregelen genomen worden, die in principe toegankelijk zijn voor alle pluimveebedrijven. Deze maatregelen zijn, ten eerste, steun op een overbruggingskrediet en, ten tweede, een gedeeltelijke compensatie in de vorm van een premie, met name een bepaald percentage van de schade ingevolge de abnormale leegstand. Als basis voor de berekening zou een forfaitaire vergoeding per dag kunnen worden toegekend voor de periode van abnormale leegstand. Ter indicatie heb ik de cijfers bij me van de leegstandvergoeding in 1999 die werd berekend naar aanleiding van de dioxinecrisis (zie bijlage).

Dua

Deze week hebben we een onderhoud met de Europese Commissie. Deze cijfers en de wijziging van het ministerieel besluit zullen de basis vormen voor de onderhandelingen met de Europese Commissie. We dringen al lang aan op een onderhoud met de Europese Commissie, en het is ons uiteindelijk gelukt er een te krijgen.

Het Nederlandse systeem is vergelijkbaar met het onze. De kosten van de ruiming worden gedragen door de overheid. Onderhandelingen met de Commissie om Europees geld te bekomen voor de opkoopregeling hebben niet geleid tot een bevredigend resultaat. Nederland werkt momenteel een regeling uit die tegemoetkomt aan de oplossing van het continuïteitsprobleem. De voorwaarden zijn, bij een eerste beoordeling, gedeeltelijk gelijklopend met die van de voorliggende Vlaamse maatregel ten aanzien van de bewijslast, de levensvatbaarheid, enzovoort. De voorwaarden zijn deels veel strenger. Het betreft steun in de vorm van een rentesubsidie en er moet aangetoond worden dat een heropstart op eigen kracht financieel onmogelijk is. Een plan voor de sanering van de schulden bij de bank moet worden voorgelegd. Volledigheidshalve moet worden vermeld dat die regeling ook open zou staan voor niet-agrarische bedrijven zoals transportbedrijven. Ik kan me echter alleen maar bezighouden met de landbouwbedrijven zelf.

Uitstel van aflossing als een algemene maatregel voor een hele deelsector is niet toegelaten door de Europese Commissie. De Commissie wijst dergelijke maatregel principieel af op basis van volgende overwegingen : de maatregel houdt in dat retroactief steun wordt gegeven voor een investering of een vestiging, wat verboden is ; de maatregel is discriminerend voor veehouders die geen leningen afgesloten hebben ; er is geen eenduidige relatie tussen de grootte van de steun en de omvang van de problemen. Dat neemt niet weg dat aanvragen om uitstel van aflossing op individuele basis altijd zullen worden onderzocht. De rentesubsidie zal altijd ongewijzigd blijven en zodoende kan, in het beste geval, alleen de overheidswaARBorg op hetzelfde niveau behouden blijven. Dat betekent dat men de leningen verplaatst in de tijd. Dit doen we nu al. Het is niet onze bedoeling Europa wakker te maken met de vraag om dat voor iedereen in de pluimveesector te doen. We zullen doen zoals we altijd al zonder problemen hebben gedaan, namelijk elk dossier individueel bekijken.

Als we groen licht krijgen voor de rentesubsidie en de heropstartpremie, zal het aantal aanvragen voor

een dergelijke aflossing zeer beperkt zijn, ook gezien het veeleer beperkt aantal investeringsdossiers in de pluimveehouderij. Die dossiers zullen bijgevolg individueel kunnen worden beoordeeld zonder een algemene maatregel in te voeren.

Op voorwaarde dat er een direct bewijsbare relatie is tussen de leegstand en de vogelpest, hebben de bedrijven de garantie dat de milieuvergunning, die trouwens pas na twee jaar niet-uitbating vervalt, en de productierechten behouden blijven.

De recent definitief goedgekeurde opkoopregeling voor pluimvee wordt niet beïnvloed door de gevolgen of de maatregelen genomen naar aanleiding van de bestrijding van de vogelpest. Bij de aanvragen wordt immers rekening gehouden met de laatste Mestbankaangifte, namelijk van 15 maart 2003, die slaat op het productiejaar 2002. Bedrijven die beslissen de productie definitief stop te zetten, zullen bijgevolg zonder bijkomende voorwaarden in verband met een tijdelijke heropstart, kunnen genieten van de stopzettingsvergoeding.

Uw volgende vraag gaat over allerlei maatregelen die worden genomen op verschillende niveaus. De echte maatregelen ter bestrijding van de epidemie van vogelpest, met name de ruiming, het transport, de destructie, de ontsmetting en dergelijke, zijn een bevoegdheid van de federale overheid. Ik heb steeds duidelijk mijn houding bepaald. Het Federaal Voedselagentschap moet de risico's inschatten en de maatregelen nemen. Het neemt niet alleen het voortouw maar heeft ook de beslissingsbevoegdheid. Er is wel zeer regelmatig overleg met de gewestelijke diensten, voornamelijk OVAM en de Mestbank, zodat met kennis van zaken maatregelen worden genomen. Het spreekt voor zich dat de opruiming van besmette bedrijven door het FAVV onder maximale voorzorgsmaatregelen gebeurt, zoals afdekking, ontsmetting en dergelijke.

Mest kan inderdaad de ziekte overbrengen. De ziekte zou zelfs vrij lange tijd in mest kunnen overleven. Daarom is de mest van in den beginne een belangrijk aandachtspunt geweest. Er is in dit kader zeer veel overleg geweest met OVAM en de Mestbank. Voor wat de afzet en het vervoer van de mest betreft, moet een onderscheid worden gemaakt tussen besmette bedrijven en de opgeruimde bedrijven, gelegen in een beschermings- of toezichtsgebied. Indien het besmette bedrijf een gemengd bedrijf is, dan mag alleen de pluimveemest worden afgevoerd onder bepaalde voorwaarden en na toelating door de Mestbank.

Dua

De pluimveemest wordt naar Indaver gebracht. De andere mest van deze gemengde bedrijven moet zeer sterk beveiligd worden en moet ter plaatse blijven en worden afgedekt indien hij zich in open lucht bevindt. Volgens de specialisten vormt niet de mest op zich een probleem, maar wel de pluimpjes en stukjes vel die zich in de mest bevinden, want die kunnen een besmettingshaard zijn. Het is daarom dat pluimveemest met zo veel voorzorgen wordt behandeld.

In een toezichtsgebied of beschermingsgebied mag de mest van andere landbouwhuisdieren die niet afkomstig is van gemengde bedrijven binnen het gebied waar het bedrijf gelegen is, op het land worden verspreid en direct worden ondergewerkt. Op gemengde bedrijven moet de pluimveemest onder bepaalde voorwaarden worden afgevoerd naar de firma's Walkro te Maasmechelen en De Klein te Maaseik voor straatfabricage. Mest van andere diersoorten moet ter plaatse blijven. We hebben voor de mest dus een heel voorzichtige, maar noodzakelijke regeling uitgewerkt.

Mijnheer Bogaert, u vindt dat we ver gaan met de preventie. Aan de ene kant krijg ik te horen dat ik niet ver genoeg ga, aan de andere kant is er een enorme druk om ons soepeler op te stellen. Ik houd echter vast aan mijn standpunt. Het Federaal Voedselagentschap, inclusief technici en specialisten, dat wordt begeleid door een wetenschappelijke commissie, oordeelt over wat moet gebeuren.

Ook ik heb gelezen wat er is gebeurd buiten Antwerpen en Limburg. Bepaalde bedrijven werden er geruimd wegens een transport. De vrachtwagen had echter een bedrijf met een besmettingshaard bezocht. Het is belangrijk om preventief te ruimen. De ruiming is ook een belangrijk signaal aan de transporteurs. Het is van groot belang dat ook die sector zich realiseert dat er enorme risico's aan een transport kunnen zijn verbonden en dat hij mee verantwoordelijk is voor het toepassen van het voorzorgsbeginsel. We hebben zeker niet geprotesteerd tegen het voorstel van het Federaal Voedselagentschap. Wat nodig is, moet gebeuren. Hopelijk zijn er geen bijkomende maatregelen meer nodig.

Mijnheer Callens, het vrijwaren van de genetische diversiteit – zeker van de met uitsterven bedreigde hoenderrassen – behoort tot de bevoegdheid van de gewestelijke ministers van Landbouw. Het is een van de prioriteiten van het fokkerijbeleid. De Landsbond voor fokkers van Neerhofdieren werd officieel erkend en ontvangt toelagen, onder meer

voor de uitvoering van een instandhoudingsprogramma voor met uitsterven bedreigde pluimvee – en konijnenrassen.

Het inenten van dieren in het teken van een dierziektebestrijding valt onder de bevoegdheid van mijn federale collega, minister Tavernier, en van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, het FAVV. De beslissing om bedreigde pluimveerassen al dan niet via inenting voor aviaire influenza te vrijwaren, ligt bij de federale overheid. De gewesten kunnen geen beslissing nemen in die materie, ook niet via de bevoegdheid inzake natuurbehoud. De bevoegdheden zijn volledig gescheiden. We kunnen enkel aanbevelingen doen, maar geen maatregelen nemen. Een strikte naleving van de sanitaire maatregelen die worden uitgevaardigd door het FAVV, is van groot belang om te vermijden dat heel Vlaanderen met vogelpest wordt geconfronteerd.

De federale overheid achtte het niet opportuun om tijdens de ziekteperiode vaccinatie te overwegen. Daarvoor zijn diverse redenen. Ten eerste verschijnt in geval van een hoogpathogeen virus de immuniteit niet snel genoeg om de verspreiding van de ziekte tegen te gaan. Vandaag vaccineren, heeft slechts effect over 8 dagen en dat zijn net de cruciale dagen. Vaccineren had geen zin, maar zou enkel meer problemen hebben veroorzaakt.

Ten tweede, de individuele toediening van het vaccin zorgt ook voor enorme praktische problemen. Het gevogelte vaccineren dient manueel te gebeuren. Mensen zouden van het ene bedrijf naar het andere moeten trekken om 10.000 kippen te behandelen. De klus kon niet worden geklaard in 1 of 2 dagen.

Ten derde, de differentiële serologie van besmette en gevaccineerde dieren is niet officieel gevalideerd. Dat wil zeggen dat niet kan worden onderscheiden of een dier ziek is of een vaccin heeft gekregen. Op Europees niveau wordt heel fel gediscussieerd over vaccinatie omdat er nog geen merkervaccin bestaat. Nu wordt daarnaar gezocht en hopelijk wordt het heel snel gevonden, want zonder is het probleem enorm. Sommige dieren kunnen een beetje ziek worden van een vaccin. Bij die dieren kan nu niet worden onderscheiden of ze ziek zijn of last hebben van het vaccin.

Ten vierde is het niet duidelijk wat het effect van de vaccinatie op het uitroeien van het virus is. Het is immers een oude ziekte die nu plots opnieuw opduikt.

Dua

Ten vijfde moeten we ons heel goed bewust zijn van de economische implicatie van het vaccineren, want er zullen beperkende maatregelen aan de export en het handelsverkeer worden opgelegd.

Ten zesde is het onvoorspelbaar hoe de consument zal reageren op vaccinatie. De distributeurs zijn bang van de mogelijkheid dat de consumenten zich massaal zullen afkeren van het product.

De belangrijkste redenen om nu niet te vaccineren zijn dat het geen zin had, dat geen onderscheid kan worden gemaakt tussen een gevaccineerd dier en een ziek dier en dat vaccinatie een verhoging van het risico van besmetting inhield.

Omdat de sector veel exporteert, is het van belang om bij vaccinatie een afwijking te krijgen van de Europese Commissie. Daartoe moet een dossier worden opgesteld. In een beschikking van de Commissie van 25 april 2003 werd aan Nederland en België wel al de toestemming verleend om, met inachtneming van strenge voorschriften, vaccinatie van gevoelige vogels in dierentuinen toe te laten. Enkel erkende dierentuinen en vogelparken kunnen een aanvraag tot derogatie indienen. Ze worden wel aan zeer strenge voorwaarden onderworpen. Gezien de beperkingen inzake deelname aan internationale fokprogramma's, is de aanvraag tot toelating voor vaccinatie niet algemeen.

Tijdens de voorbije Landbouwraden hebben zowel federaal minister Neyts als ikzelf de stelling verdedigd dat vaccinatie zou moeten worden toegelaten. U weet dat daarover een felle discussie bezig is die nu in gunstige zin evolueert. Na de kritieke periode van vogelpest, zal het probleem van inenting worden besproken op de diverse niveaus. Ik zal de problematiek op Europees niveau verder aankaarten. Ook de vertegenwoordigers van het Vlaams Gewest in het Raadgevend Comité van het FAVV zullen de nodige informatie verzamelen om het standpunt van het Vlaams Gewest te kunnen verdedigen. Deze week is reeds een vergadering gepland met alle betrokkenen, de stakeholders. Vaccinatie staat op de agenda. Ik ben zeker bereid om de principiële discussie te voeren, maar we moeten ons goed bewust zijn van de consequenties. Bovendien moet worden gegarandeerd dat er een goed vaccin op de markt is. Voor vogelpest zullen we nog een tijdje moeten wachten op een goed merkervaccin.

Mevrouw Gardeyn, u stelde een vraag over beschermde vogels. De vaccinatie is enkel toegelaten

in dierentuinen. Er zijn heel weinig beschermde vogels in privé-bezit. Afwijkingen zijn mogelijk. Ik kan nagaan bij het Federaal Voedselagentschap of er veel aanvragen zijn binnengekomen.

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik dank u voor het uitgebreide antwoord. Ik wil ook uw medewerkers danken voor de inspanningen die ze de afgelopen weken hebben geleverd. We hebben zowel via de algemene pers als via de gespecialiseerde landbouwpers heel wat gegevens ontvangen, maar het zou toch goed zijn als u ons ook uw cijfergegevens ter beschikking stelt.

Wegens de grote economische implicaties is het belangrijk dat deze commissie de gelegenheid krijgt om op dit onderwerp terug te komen vóór het reces. De besprekingen zullen afhangen van de evoluties in de sector, de gesprekken die moeten worden gevoerd met de Europese instanties en het verder onderzoek dat gebeurt. Dan denk ik aan de ingewikkelde mestproblematiek. Mevrouw, ik heb daar reeds een aantal vragen over gesteld, maar ik begrijp dat u daar niet onmiddellijk op kunt antwoorden. Het lijkt me nuttig om daarop terug te komen, op een gepast ogenblik.

Tot slot wil ik alleen herhalen dat een door de overheid opgelegde preventieve ruiming in 110 bedrijven alleen maar kan worden gerechtvaardigd op voorwaarde dat de pluimveehouders vergoed worden voor alle geleden schade. Dan gaat het zowel over de rechtstreekse als de onrechtstreekse schade, inclusief het inkomensverlies dat ze hebben geleden als gevolg van die preventieve ruiming.

Mevrouw de minister, u hebt terecht gewezen op de verantwoordelijkheid van de federale overheid, van het Sanitair Fonds, en op de tegemoetkoming van de Europese overheid. Maar ik blijf erbij dat Vlaanderen en u als Vlaams minister terzake rechtstreeks een grote verantwoordelijkheid heeft, mede doordat u tussenbeide komt bij uw federale collega's en in Europa. Dat liet u reeds blijken in uw antwoord.

De voorzitter : Minister Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua : Ik was vergeten te antwoorden op een vraag. We hebben de LAT-regeling versoepeld. U weet dat inzake het uitvoeren van de mest de regel gold dat men binnen het gebied moest blijven, om besmetting te voorkomen. Voor die mensen die dat transport doen was er dus een groot

Dua

probleem. Die versoepeling is ondertussen doorgevoerd.

Mijnheer De Meyer, ik hoop dat u me niet verkeerd hebt begrepen. Wat wij nooit gaan doen en wat zeer onverstandig zou zijn, is de geleden schade voor 100 percent vergoeden. Dit zou er immers aanleiding toe kunnen geven dat men zich nestelt in een crisissituatie. Ik heb zelfs gehoord dat de Boerenbond dat niet voor 100 percent wil. Dat zou zeer onverstandig zijn. Dan komen ze de kippen op mijn schoot brengen om vergoed te worden. Qua vergoedingen ben ik voor een zo hoog mogelijk haalbaar percentage, maar men moet er steeds voor zorgen dat er een rem is. Voor 100 percent vergoeden, betekent dat een landbouwer wiens stal volledig leeg staat net zo veel verdient als een landbouwer wiens stal vol staat. Ik zou wel weten wat ik zou kiezen, in dat geval. We moeten dus voorzichtig zijn. Ik wil geen valse verwachtingen creëren. Dit zal nooit voor 100 percent gebeuren. Dat zal Europa trouwens nooit accepteren : zij kennen die mechanismen. We moeten daar zeer pragmatisch in zijn. De organisaties zijn het eens met de stelling dat een vergoeding voor 100 percent geen verstandige beslissing zou zijn. Ik wil me er wel toe verbinden bij Europa voor een zo maximaal mogelijke vergoeding te pleiten. Ongeacht welke vergoeding men ook geeft, de Europese instanties moeten het daar mee eens zijn. Ik wil me niet verschuilen achter Europa, maar het ergste dat ons kan overkomen, is dat we nu een vergoeding geven aan landbouwers en dan de eis krijgen tot terugvordering van die landbouwers. Dat soort Maribel-scenario voor landbouwers wil ik niet meemaken. Ik ben echter niet pessimistisch.

De heer Jos De Meyer : Mevrouw de minister, ik dank u voor dat aanvullende antwoord. Ik wil daar niet polemisch op reageren. We moeten wel weten dat de overheid in Limburg zeer verregaande maatregelen heeft genomen. In de provincie Antwerpen is de aanpak een beetje anders geweest. Wie luistert naar de pluimveehouders uit die twee provincies zal hun vraag zeer goed begrijpen. Ik wil me vandaag niet vastpinnen op percentages, maar we moeten beseffen dat het hier gaat over een keuze door de overheid om iets op een bepaalde wijze aan te pakken. Men moet de gevolgen van die aanpak, van die preventieve ruimingen dan ook inschatten.

Minister Vera Dua : Dit is natuurlijk een federale aangelegenheid. De federale overheid heeft alles

gedaan wat binnen haar mogelijkheden lag. Het spreekt vanzelf dat de regio's weer de gevolgen van de federale maatregelen moeten dragen.

De voorzitter : Wat de vraag aan de voorzitter van deze commissie betreft, wil ik erop wijzen dat alle leden van het Vlaams Parlement op dit vlak initiatieven mogen nemen. Iedereen kan dit onderwerp op een latere datum weer ter sprake brengen.

Ik zou de minister willen oproepen om op gewestelijk niveau naar een gelijke benadering van het probleem te streven. Indien de verschillen in de behandeling te groot zijn, zullen een aantal boeren zich verongelikt voelen.

De heer Callens heeft het woord.

De heer Karlos Callens : Ik zou de minister willen danken voor haar deskundige uitleg over vaccinaties en voor de inspanningen die ze op het Europees niveau heeft geleverd. Ik kan enkel hopen dat ze haar inspanningen zal voortzetten om bepaalde rassen te redden en om een verschraving van de genetische verscheidenheid in Vlaanderen te voorkomen.

Voor duiven bestaat een doeltreffend vaccin. In de VS zijn haast alle duiven reeds ingeënt. Deze duiven dragen de ziekte niet op andere dieren over. Ik weet niet of het mogelijk is die techniek ook op andere diersoorten toe te passen. Hoewel ik geen specialist ben, lijkt dat idee me de nodige aandacht waard.

Dieren worden vaak geringd. Op die manier kan worden aangegeven welke dieren precies zijn ingeënt. Toevallig ben ik zelf een duivenliefhebber. Elk jaar moeten de duivenliefhebbers de nummers van de geringde duiven doorgeven. Misschien kunnen we op dit vlak samen iets uitwerken.

Minister Vera Dua : Voor dergelijke dieren zou een vaccinatie evident moeten zijn. Eenmaal deze crisis bedwongen is, moeten we hier zeker eens werk van maken. Dit zal in de toekomst zeker gebeuren. Op het ogenblik dat deze overweging werd gemaakt, was het echter al te laat.

De heer Karlos Callens : Ik ben steeds bereid om te helpen een dergelijk systeem uit te dokteren en die dieren te redden.

De voorzitter : Mevrouw Gardeyn-Debever heeft het woord.

Mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever : Ik zou nog even iets willen opmerken. De inspectiediensten van de Vlaamse overheid hebben onlangs een aantal bedrijven met siervogels bezocht. Nu de vogelpest zich in Vlaanderen verspreidt, lijkt dit me vrij risicovol. Mijns inziens zouden we dergelijke risico's nu best vermijden.

Minister Vera Dua : Ik heb de administratie de opdracht gegeven om geen onnodige bedrijfsbezoeken af te leggen en om de bedrijven zo weinig mogelijk te betreden.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.05 uur.*

BIJLAGE
Leegstandsvergoeding dioxinecrisis 1999

Berekende leegstands- vergoeding dioxinecrisis	Eenheid	Leegstandsvergoeding			Sanitaire leegstand dagen
		BEF/week	€/week	€/dag	
Braadkippen	per dier	1.89	0.047	0.0067	14
Legkippen	per dier	1.60	0.040	0.0057	21
Opfokpoeljen	per dier	1.00	0.025	0.0035	21
Slachtmoederdieren	per dier	4.00	0.099	0.0142	28
Legmoederdieren	per dier	3.00	0.074	0.0106	28
Opfokmoederdieren	per dier	1.80	0.045	0.0064	21